

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 222 • Vychází 20. června 2022

Milí čtenáři,

podle aktuální zprávy Českého statistického úřadu bylo vloni v naší zemi vysázeno více než 40 000 hektarů lesa, což je údajně v novodobé historii České republiky absolutní rekord. Než začneme jásat nad skvělým výsledkem nebo se dojímat naší starostí o přírodu, povšimněme si významných „detailů“, které poněkud kazí celkový dojem z optimistického vyznění zprávy. Jednak jde o kalamitu v našich smrkových monokulturách, jež se plošně rozpadají několik posledních let. Z velké části se tudíž jedná o vynucenou obnovu lesa na kalamitních holinách, což případný optimismus poněkud brzdí. Devět z deseti vloni vytěžených stromů byly smrky napadené lýkožroutem smrkovým a v minulých letech to vypadalo dosti podobně.

Když se podíváme na složení vysazovaných dřevin (a to je ten druhý podstatný „detail“), nadšení ze záchrany našich lesů vyprchává úplně. Většinu nově osázené plochy sice zaujímají listnáče, jde však o většinu poněkud hubenou, konkrétně 52,1 procenta. A nejčastěji vysazovaným stromem zůstává s přehledem smrk s 30 procenty plochy, za nímž se drží buk s 24, dub se 17 a borovice s 8 procenty. Přitom v původní druhové skladbě českých lesů smrk tvořil pouhých 11 procent, daleko za bukem, dubem a dokonce i jedlím, a rostl téměř výhradně na horách. V roce 2013 uváděli lesníci z ČZU v čele s Vilémem Podrázským, že doporučené procento pro smrk je v českých lesích přesně 36,5. Zajímalo by mě, jakými vědeckými metodami se přišlo na to, že oproti původnímu složení má být právě smrku více než trojnásobek. Ale možná už to dnes neplatí.

Ani kalamita v našich umělých smrčinách tedy některé lesníky nepřesvědčila, že smrk není pro většinu českých lesů dobrou volbou. Malé smrčky jsou prý ve školkách k dispozici, takže proč je nesázet? A existují mezi námi i takoví, kteří se ještě stále domnívají, že za kůrovcovou kalamitu mohou zlí „ekologisté“, kteří lýkožrouta smrkového chovají na Šumavě, odkud se prý šíří do dalších částí země. V dnešním úvodníku je však jmenovat nebudeme, abychom jim před podzimními senátními volbami nedělali zbytečně reklamu.

Dá se pochopit, že změna druhové skladby našich lesů nějakou dobu potrvá, především kvůli dlouhověkosti stromů. Ale kam vlastně směřujeme, když po mnoha letech snažení a bezprecedentní kalamitě tvoří smrky stále třetinu vysázených stromků? Když zcela vážně a „vědecky“ řešíme, zda nahradit chřadnoucí smrk nepůvodní douglaskou? Když nedokážeme ochránit před postupnou likvidací jedny z nejcennějších lesů na Soutoku, v biosférické rezervaci UNESCO? Zamrzli jsme ve dvacátém století nebo rovnou v tom devatenáctém?

Současná vládní koalice před volbami slibovala ledacos. Ministr zemědělství si s ministryní životního prostředí po sestavení vlády notovali, jak je moc fajn, že jsou ze stejné strany a jak jejich rezortům půjde spolupráce pěkně od ruky. Není lepší příležitost přetavit slova v činy než při nápravě stavu našich lesů. Příslovečných sto dnů hájení je dávno za námi.

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Česko zaostává v podpoře zelených investic, odhaluje nová analýza.....	str. 4-5
Národní park Bavorský les se zvětšuje.....	str. 8-9
Pozvánky.....	str. 14-16

Přírodovědné vycházky s Callou na jaře 2022

V době postcovidové jsme konečně mohli naplno začít s přírodovědnými vycházkami. Letos se zatím uskutečnily tři – „Kroužkování u rybníka Bor“, „Za bahňáky k Novohaklovskému rybníku“ a „Výprava k tůním na tankodrom“. Vracíme se k nim v dnešní fotogalerii.

Jiří Řehounek

Kam poteče 30 miliard v zemědělské krajině? Návrhy MZe na řešení připomínek Evropské komise k zemědělským dotacím jsou slabé

Ministerstvo zemědělství po opakovaných výzvách konečně zaslalo nevládním organizacím návrh změn ekoschémat pro blížící se jednání s Evropskou komisí (EK). Ekoschéματα jsou dobrovolná opatření, která zemědělcům z dotačního systému Společné zemědělské politiky mají poskytnout finanční příspěvek za lepší péči o krajinu. Pokud se ale budou řídit podle tohoto návrhu MZe, stav naší krajiny se příliš nezlepší. Dostatečně nepřispějí ani k ochraně půdy a vody, ani ke zvýšení odolnosti krajiny vůči klimatickým změnám, ani k podpoře rozmanitosti druhů. MZe se navíc ještě ani nedohodlo o podobě dokumentu a ministr Zdeněk Nekula už uvažuje, jak některá zásadní ekologická opatření odsunout. Kam tedy potečou všechny miliardy?

Evropská komise na začátku května poslala Česku kritické připomínky ke Strategickému plánu. Vyzvala k významnému navýšení ekologických ambic, a to zejména v tzv. ekoschématech. Ta mají 30 miliardami korun podpořit přechod k šetrnějšímu hospodaření a zlepšení odolnosti naší krajiny vůči klimatickým změnám. Ke zvýšení ambic vyzvaly ministra Nekulu i ministryni životního prostředí Annu Hubáčkovou také ekologické organizace otevřeným dopisem s návrhy změn.

Můžeme se tedy těšit za 30 miliard na úrodnou a odolnou krajinu plnou kvetoucích mezí a motýlů? To bohužel ne. Ekoschéματα v navrženém návrhu vůbec nepodporují vznik mezí, remízků a mokřadů, ani péči o ně. Podpora dočasných neproduktivních ploch (včetně úhorů) jde také jen málo nad rámec povinných podmínek, které musí splňovat všichni zemědělci žádající o základní dotace na hektar. Požadavky na pestrost plodin v rámci farmy nepřinesou téměř žádné zlepšení, přitom vhodná skladba plodin může zásadně zlepšit půdní vlastnosti a přispět k pestřejší nabídce prostředí pro volně žijící živočichy. Dostatečná nejsou ani opatření na ochranu půdy a vody. Navržené ochranné pásy kolem vod pomáhají zachytávat ornici a pesticidy proti splachům do vod. Návrh s nimi ale počítá jen v omezeném množství a v krajině jich tak nebude dostatek. Navržené nesečené pásy na travních porostech sice prokazatelně pomáhají, ale stejnou podmínku plnili zemědělci již v minulém období Společné zemědělské politiky. EK také žádala

zavedení podpor, které by v rámci ekoschémat ocenily aktivitu zemědělců nad rámec základních podmínek. Ministerstvo ale nakonec všechny návrhy na tzv. nadstavbová ekoschéματα, která by tento systém poskytovala, bez odůvodnění stáhlo.

Zdravá a pestrá krajina se tedy opět odkládá? Ale na kdy? S představeným návrhem Česká vláda nebude schopna zajistit dlouhodobě odolnou a úrodnou krajinu, ani naplnit svůj cíl vyčlenit 10 % zemědělských ploch pro ochranu biodiverzity. Zatím se naopak pustila do kroků opačným směrem, když povolila rozorát tento rok úhory a žádá

o odložení požadavků na střídání plodin nebo vyčleňování neproduktivních ploch až na další roky.

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Hnutí DUHA, řekl: „Evropská komise by neměla přistoupit na tyto figly ministerstva. Z nám nepochopitelných důvodů se snaží zabránit využití peněz na účinnou ochranu a podporu pestré zemědělské krajiny, i když právě na to jsou ty peníze určeny. Kromě dalšího posílení hlavního, tzv. celofaremního ekoschématu, je tedy potřeba také motivovat zemědělce k pozitivním opatřením vytvořením nadstavbových ekoschémat. Například Německo bude své zemědělce motivovat k vyčlenění až 10 % mezí, remízků či úhorů, zatímco u nás jsme na pouhých třech procentech!“

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické řekl: „Stále klesající početnost ptačích druhů a ostatních živých organismů zemědělské krajiny dokládá, že dosavadní snahy ozelenit zemědělské dotace nejsou dostatečné. Přitom výzkum a dílčí studie prokazují, že je to možné. Stávající návrh ekoschémat je opět jen nedostatečným nakročením ke skutečně funkční a živé krajině. Zemědělci si zaslouží více skutečných možností, jak zlepšit stav krajiny a vrátit do ní život.“

Alžběta Procházková, WWF-CEE a Čmelák - Společnost přátel přírody řekla: „Pestrost organismů znamená nejen krásu, ale také pestrost vztahů a pestrost řešení, které v měnícím se světě potřebujeme víc, než kdy jindy. Čistota vody, kvalita půdy i bohatost úrody záleží na fungujících společenstvech organismů. Evropské zemědělské dotace musejí vytvořit podmínky pro obnovu pestrosti a využít přírodě blízká opatření k obnově zemědělské krajiny jako celku.“

Společná tisková zpráva NNO

Česko zaostává v podpoře zelených investic, odhaluje nová analýza

Česká republika nesplnila při čerpání z evropských strukturálních a investičních fondů požadavky na zelené investice. Na klimatická opatření mělo v rámci dobíhajícího programového období 2014-2020 putovat 20 % financí. V Česku to bylo pouhých 12,7 %. Chybí větší podpora obnovitelných zdrojů. To jsou závěry nové analýzy [[Revize climate taggingu evropských fondů v České republice](#), CDE, 2022], kterou vypracovalo Centrum pro dopravu a energetiku ve spolupráci s datovým expertem Petrem Bouchalem.

Evropská komise pracuje s vlastní metodikou, která sleduje naplňování dvacetiprocentního klimatického závazku. Pracuje při tom se třemi koeficienty hodnotícími klimatický přínos investic. Ten může být buď významný (100%), významný, ale nedostatečně popsán/měřitelný (40%) a neutrální (0%). CDE tento přístup podrobilo kritické analýze. Závěry nejsou příznivé pro Evropskou komisi, ani pro Českou republiku.

Z analýzy operačních programů je patrné, že podpora obnovitelných zdrojů je u nás stále velice nízká. Přesto, že je zde obrovský potenciál a současná geopolitická situace této podpoře nebyla nikdy více nakloněna. Proto, aby Evropa dostala svých závazků vyplývajících ze Zelené dohody a dosáhla uhlíkové neutrality do roku 2050, se ambice musí zvýšit. Evropská komise by svou hodnotící metodiku měla zpřísnit a respektovat princip „významně nepoškozovat“ (do no significant harm). Česká republika by měla transparentně komunikovat a vykazovat, na jaké projekty evropské prostředky míří.

Výsledky vyhodnocování investic ze strany Evropské komise, pokud k němu vůbec dochází, nejsou snadno dohledatelné. Neobjevují se tím pádem ani ve veřejné diskusi. Chybí také jakákoliv pozdější reflexe toho, zda projekty, které byly hodnocené jako významně klimaticky přínosné, mají opravdu v dlouhodobém měřítku pozitivní dopad na klima. Takové jsou i závěry studie Evropského účetního dvora [[Sledování výdajů v oblasti klimatu v rozpočtu EU](#), Evropský účetní dvůr]. U velké části alokací, kterou Komise hodnotí jako 100%, navíc chybí srovnávací benchmarky, nebo se přínos nedá měřit. V analýze CDE proto nedostaly 100%, ale 40% hodnocení. Tím, že EK nevykazuje své hodnocení transparentně, není jasné, na jak klimaticky šetrné projekty evropské peníze ve skutečnosti míří.

Metodika Evropské komise, na rozdíl od přístupu CDE, nepracuje s negativním hodnocením. Tím pádem dochází ke greenwashingu. Řada peněz totiž směřuje na projekty, které mají prokazatelně negativní dopady na klima. Vytváří se tak falešný dojem, že členské země včetně České republiky splňují 20% závazek na klimatická opatření, ve skutečnosti je ovšem tento přínos nižší. V českém kontextu je možné tuto skutečnost ilustrovat na financování vysokoemisních zdrojů - typicky zemního plynu v teplárnách a dopravě. U takových projektů hrozí carbon lock-in, tedy uzamčení v uhlíkově náročných systémech na několik dalších desetiletí, místo přechodu na udržitelné zdroje.

Eva Mariničová, odbornice na evropské fondy, Centrum pro dopravu a energetiku: *“Cílem kohezní politiky je narovnávat rozdíly mezi evropskými regiony a pomoci zemím střední a východní Evropy včetně České republiky s transformací jejich ekonomiky na nízkouhlíkovou. Považujeme za velice problematické, že evropské prostředky u nás stále směřují na projekty, které jdou proti klimatickým závazkům. Vzhledem k nově přijatému obecnému principu „do no significant harm“ by v příštím rozpočtovém období neměly evropské fondy podporovat žádné projekty založené na fosilních palivech.”*

Barbora Urbanová, ředitelka Centra pro dopravu a energetiku: *“V rámci nově představeného plánu EU na odchod od ruských fosilních paliv (REPowerEU) chybí klíčové reformy, které by zpřísnily metodiku pro započítávání klimatického přínosu evropských fondů. Evropská komise nepochopitelně ignoruje nutnost vyloučit fosilní projekty z financování a více podpořit členské země v investicích do obnovitelných zdrojů. To považujeme za chybu.”*

Tisková zpráva Centra pro dopravu a energetiku

Ředitel Správy úložišť ve vazbě – důvěra obcí v postupy úřadu ještě klesla

Ředitel Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) Jan Prachař spolu s dalšími skončil po policejním obvinění z manipulace s veřejnými zakázkami ve vazbě. Kromě jiného mělo jít o vloni připravovanou zakázku „Hydrologický, hydrogeologický a hydrochemický monitoring lokalit Březový potok, Hrádek, Horka a Janoch“ o předpokládané hodnotě 107 380 800 korun bez DPH, kterou měla zájem získat rovněž obviněná firma SG Geotechnika. Již tak nízká důvěra starostů i obyvatel obcí z lokalit ohrožených konečným hlubinným úložištěm vysoce radioaktivních odpadů v odborně nestranný postup úřadu tak dostala další ránu. Platforma proti hlubinnému úložišti požaduje, aby politici splnili své sliby a legislativně posílili práva obcí při hledání a povolování úložiště [“Posílíme práva dotčených obcí při případném rozhodování o umístění hlubinného úložiště. Jsme otevřeni i jiným řešením, než je konečné hlubinné úložiště v ČR.”, Programové prohlášení vlády, 2021].

Podezřelých postupů ze strany státních úřadů bylo v minulosti více. Poté, co se SÚRAO dostalo do sporu se samosprávami při snaze získat povolení pro průzkumná území pro hledání úložiště, [změnil úřad](#) v roce 2017 kvalifikaci prací z geologických průzkumů na výzkumy, na které již povolení nepotřeboval. Zmíněná SG Geotechnika následně získala [zakázku](#) SÚRAO „Geofyzikální práce pro popis geologické stavby

potenciálních lokalit hlubinného úložiště v ČR“ za cca 70 mil. Kč bez DPH na lokalitách Čihadlo, Horka, Hrádek, Kraví hora a ETE-jih. Na zbylých čtyřech lokalitách (Březový potok, Čertovka, Magdaléna a EDU-západ) tyto práce prováděla firma INSET.

Netransparentní a v rozporu s koncepčním, odborně podloženým přístupem byl i vznik Podzemního výzkumného pracoviště Bukov na Vysočině, který již z jaderného účtu odčerpal miliardy korun. Projekt vzbudil pochyby z hlediska skutečné přínosnosti záměru a ekonomičnosti vynaložených prostředků i u Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a [Nejvyššího kontrolního úřadu](#). Pozornost zasluží také snaha minulého vedení SÚRAO [zařadit](#) do preferovaných lokalit pro úložiště Kraví horu u bývalých uranových dolů v Rožné, která neměla odborné opodstatnění.

Obce, na jejichž území stát hledá vhodné místo pro hlubinné úložiště, musí podle názoru Platformy proti hlubinnému úložišti dostat zákonem garantované lepší možnosti hájit své oprávněné zájmy při vyhledávání a povolování tohoto záměru. Současné možnosti samospráv jsou ve srovnání s postavením státních institucí nedostatečné a vedou ke zbytečným a vleklým konfliktům.

Petr Klásek, starosta obce Chanovice a mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „Připadá mi, že pracovníci Správy úložišť a odpovědní představitelé Ministerstva průmyslu a střídající se politici ani k řešení problému, kam s vyhořelým radioaktivním palivem, nechtějí dojít. Stále není žádný výsledek. Utrácejí se každý rok stovky miliónů až miliardy korun. A dát zákonná práva obcím, to nikdo z čelních politiků neřešil a neřeší. Zprůhlednit celý proces, principy hodnocení lokalit a výběru způsobu ukládání, též neznáme.“

„Od roku 2003 je v České republice již 12. vláda, 13 různých ministrů na MPO a 12 různých ministrů na MŽP. Slyšíme sdělení, že nás chápou, ale nikdo nechce udělat krok reálnému a demokratickému řešení celého problému. Komu máme důvěřovat? Jeden čelní představitel státu nám něco slíbí a za chvíli je nahrazen jiným. Uměle vytvářené jakési pracovní skupiny či poradní panely expertů považují jen za zástěrku pracovníků SÚRAO a MPO. Myslím si, že současná situace je možností, a i nutností přehodnocení celkového přístupu státních institucí k obcím a jejich lidem.“

Tisková zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti
Tisková zpráva Centra pro dopravu a energetiku

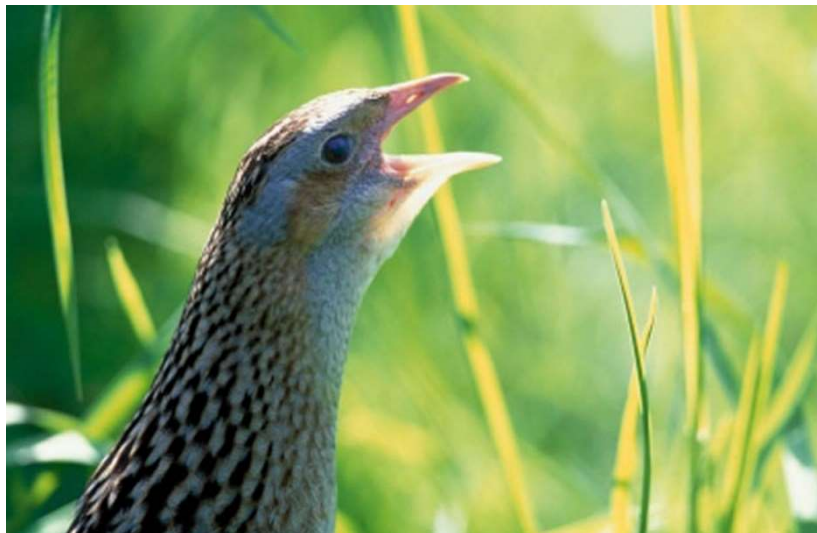
Z luk se ozývají chřástali polní. Zapojte se do mapování

V průběhu května se do Česka vraceli ze subsaharské Afriky chřástali polní. Skrytě žijící ptáci potřebují k hnízdění louky s vysokou a hustou trávou. Je proto obtížné je zahlédnout, ale prozrazují se hlasitým nočním monotónním voláním „rép rép“. Připomíná zvuk dřevěné řehtačky, který se nese krajinou až na jeden kilometr daleko. Chřástal patří mezi ohrožené druhy naší krajiny. Aktuální odhady mluví o 1200–1400 volajících samcích. Aby Česká společnost ornitologická (ČSO) mohla ohrožené chřástaly lépe chránit, potřebuje informace o tom, kde jsou. S tím může výrazně pomoci veřejnost, když se zapojí do mapování.

Chřástal polní žije skrytě ve vysoké a husté luční trávě, kde si vytváří stezky, kterými dokáže velmi rychle a hbitě probíhat. Člověk o jeho přítomnosti ví obvykle jen díky typickému nočnímu volání samce, kterým obhajuje hnízdní prostředí a láká protahující samice.

„Volání samců lze slyšet od poloviny května do poloviny července. O výběru vhodného stanoviště k hnízdění rozhoduje především charakter bylinné vegetace, která by měla být alespoň 20 cm vysoká

a současně i natolik hustá, aby se v ní chřástal mohl skrytě pohybovat. Často si vybírá louky, které jsou sečené nepravidelně, případně pozdně, nebo extenzivní pastviny. Roli hraje také přítomnost mokřin, pramenišť a vrbových porostů, kam se mohou chřástali skrýt během sečení," vysvětluje Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické.

Právě způsob sečení luk je nejvýznamnější faktor ohrožení chřástala polního. „Časným sečením chřástali přicházejí o prostředí pro hnízdění. V horším případě dochází ke zničení hnízd i se sedícími samicemi a posečení mláďat a dospělých ptáků. Moderní zemědělská technika se širokým záběrem a vysokou rychlostí může zabít až dvě třetiny přítomných ptáků,“ vysvětluje Zámečník. Negativní vliv má také intenzivní pastva dobytka na travních porostech, kdy dochází k takřka úplnému spasení a sešlapání vegetace a chybí tak nezbytný vegetační kryt k hnízdění. Nelze však opomíjet ani ztrátu přirozeného prostředí vlivem zástavby krajiny včetně developerských projektů nebo zalesňování.

Pro ochranu chřástalů je klíčová spolupráce ornitologů se zemědělci. „Zemědělci mohou hnízdění chřástalů podpořit tím, že budou kosit od středu do krajů louky, a ti budou mít šanci utéct. Pomůže také snížení pojezdové rychlosti na 4 km/hod nebo posun seče do doby, až budou mláďata sama vzletná. Pro některé zemědělce mohou být taková opatření ekonomicky nevýhodná, mohou proto využít dotačního titulu tzv. agroenvironmentálně-klimatického opatření (AEKO) na ochranu chřástala polního, které jim ztráty nahradí,“ dodává Zámečník.

Vhodné plochy do AEKO se doplňují na základě dostupných dat o hlasové aktivitě samce. Zemědělec získává kompenzaci zejména za posun termínu seče až po 15. srpnu, což vytváří podmínky pro hnízdění chřástalů dvakrát ročně. Další variantou může být i ponechání plochy 3 ha kolem volajícího samce, přičemž se vychází ze zjištění, že hnízdo bývá nejčastěji do 100 m. Podstatná je zde přesná lokalizace volajícího samce a charakter biotopu, ve kterém se nachází.

Chřástali se ozývají nejčastěji mezi 22:00 a 4:00, mapování je proto potřeba naplánovat na noční hodiny. Ideální lokalitou jsou louky s vysokou a hustou vegetací. Pro mapování je potřebná kvalitní svítilna a mobil s aplikací na určení přesné pozice nebo přímo GPS přístroj. Právě přesná pozice má pro ochranu chřástala největší význam. „Ideální je naplánovat takovou trasu, aby nejvzdálenější bod otevřené plochy nebyl dál než 500 m od nás, abychom mohli s jistotou říci, že jsme volání slyšeli nebo ne. Pokud uslyšíme volat chřástala, pokusíme se jít blíže za hlasem, abychom mohli přesněji zaměřit pozici, odkud vychází. Za příliš větrného počasí nemá cenu sčítání provádět, samci nemusí volat, a pokud volají, tak nejsou dobře slyšet,“ doplňuje Zámečník.

Pro zadávání informací o volajících chřástalech slouží Faunistická databáze ČSO avif na webu birds.cz. Mapovatelé také mohou zaslat informace s přesnou lokalizací volajícího samce přímo zemědělskému specialistovi ČSO Václavu Zámečníkovi na e-mail zamecnik@birdlife.cz. Pro získání kvalitních dat je nutné, aby byl každý jedinec zapsán do databáze zvlášť spolu s unikátní GPS pozicí.

Tisková zpráva ČSO

Krajkový rybník

Odbahňování rybníků vyvolává časté kontroverze. Přestože hodně záleží na tom, jakým způsobem se celá akce provádí a jak je citlivá k organismům, jež v rybníku a jeho okolí žijí, nelze se odbahňování úplně vyhnout. Rybník je umělá vodní nádrž a bez lidských zásahů se neobejde. V dnešní přehnojené krajině navíc rybníky dostávají zabrat ze všech stran.

V roce 2018 se za velké pozornosti místní veřejnosti odbahňoval Nový rybník u Soběslavi. Jde o přírodní památku, jež původně chránila fenomén plovoucích ostrůvků, který však postupně zanikl. Stále se zde však vyskytují zajímavé druhy rostlin a živočichů, kvůli nimž zůstal rybník zvláště chráněným územím. Vynikají mezi nimi velké populace kapradiníku bažinného a leknínu bělostného.

Původně mělo být odbahnění rozděleno do dvou sezón, nakonec se však vše stihlo během jednoho roku. A po třech letech se zdá, že celá akce byla úspěšná a populace zvláště chráněných druhů ji přestály bez větší úhony. Můžete se nakonec sami přesvědčit. Kdyby se vám nechtělo na výlet, stačí se projet vlakem do Prahy a za soběslavským nádražím se dívat z okénka doprava. Nový rybník leží těsně u trati a v tuto dobu na něm kvetou stovky leknínů. Jako krajky na hladině.

Jiří Řehounek

Národní park Bavorský les se zvětšuje

NATIONALPARK
Bayerischer Wald

Jednomyslně schválil Bavorský zemský sněm rozšíření Národního parku Bavorský les o více než 600 hektarů. Je tak největším lesním národním parkem v Německu. Společně s Národním parkem Šumava tvoří nejrozsáhlejší území divoké přírody bez lidských zásahů ve střední Evropě.

„Národní park Bavorský les je již více než 50 let vlajkovou lodí ochrany přírody. Zelené srdce Dolního Bavorska je hotspotem pro biodiverzitu a vzorem pro šetrnou turistiku. Nyní píšeme pokračování tohoto výjimečného úspěšného příběhu. Dnešním rozhodnutím Zemského sněmu se první německý národní park stane současně největším německým lesním národním parkem. Toto je velká událost pro ochranu přírody v Bavorsku. Jedinečné útočiště zvířat a rostlin nabídne v budoucnu ještě fantastičtější přírodní zážitky. Profitovat z toho budou i místní lidé. Jedinečná krajina národního parku a její přitažlivost posilují celý region,“ zdůrazňuje Bavorský ministr životního prostředí Thorsten Glauber.

O rozšíření Národního parku Bavorský les o cca 605 hektarů území Bavorských státních lesů v oblasti Mauth-Finsterau v bezprostřední blízkosti Národního parku Šumava, i o scelování dalších ploch o celkové výměře cca 90 hektarů, se začalo jednat u příležitosti výročí 50 let Národního parku Bavorský les v roce 2020. Rozšíření bylo od počátku vítáno i v regionu. Národní park Bavorský les má nyní novou celkovou

rozlohu 24 945 hektarů.

Upraví se také předpisy pro zasahování proti kůrovci na stávajícím území národního parku tak, aby v souladu s mezinárodními směrnici bylo možné dosáhnout 75 procent přírodní zóny bez zásahu člověka už v tomto roce. Podle původnímu plánu se dosažení bezzásahovosti na třech čtvrtinách národního parku mělo dosáhnout až v roce 2027.

Plochy v místech rozšíření národního parku jsou z hlediska ochrany přírody velmi cenné. Jsou útočištěm pro vzácné druhy zvířat, jako je tetřev hlušec. Plánovaná oblast rozšíření zahrnuje také vrchoviště Finsterauer Filz s více než čtyřmi hektary. Oblast leží na hranici s Českou republikou u obce Mauth. 98 procent současné plochy národního parku Bavorský les tvoří lesy. Jsou zde také otevřená vrchoviště a bývalé horské pastviny. Národní park každoročně přiláká kolem 1,3 milionu návštěvníků.

„Je to neuvěřitelná novina. Z celého srdce to našim sousedům přeji a gratuluji jim k tak zásadnímu kroku, který je velkým přínosem pro ochranu přírody nejen v Bavorsku, ale i v Česku,

respektive na Šumavě. Nová část národního parku totiž přímo sousedí s námi v oblasti bývalých Knížecích Plání a Stodůlek. Nový kus divočiny skvěle doplní nádherné scenérie této zčásti kulturní a zčásti divoké krajiny,“ říká ředitel Správy Národního parku Šumava Pavel Hubený a dodává:

„Překvapením je pro mě okamžité rozšíření bezzásahovosti na 75 procent národního parku. Je evidentní, že v Bavorsku má ochrana přírody a s tím související bezzásahovost, celospolečenskou podporu a pochopení. A opět jsem rád, že může Národní park Šumava, jako přímý soused, se svými 28 procenty bezzásahového území v přírodních zónách a aktuálně dalšími devíti procenty bezzásahovosti v zóně přírodě blízké přispět k tomu, že toto pohoří je nerozsáhlejší divočinou v celé střední Evropě.“

Kvůli zakotvení rozšíření Národního parku Bavorský les a změně nařízení o protikůrovcových zásadách došlo ke změně vládní vyhlášky. Po únorovém schválení Radou ministrů dal rozšíření jednomyslný souhlas také výbor Zemského sněmu pro životní prostředí. I výbor pro ústavu, právo, parlamentní otázky a integraci schválil rozšíření jednomyslně. Nyní, po jednomyslném schválení Bavorským zemským sněmem může být vyhláška zveřejněna ve věstníku zákonů a nabýt účinnosti.

Tisková zpráva Správy NP Šumava

Hledá se Alej roku 2022

Sdružení Arnika vyhlašuje další ročník celorepublikové oblíbené ankety Alej roku 2022! Do ní může stromořadí nominovat skutečně kdokoliv, ať už jednotlivci či neoficiální skupiny, rodiny, školy, firmy, sdružení nebo města a obce. Stačí vyplnit nominační formulář na webu www.alejroku.cz, vložit jednu až tři fotografie a popsat osobní důvod pro nominaci aleje či její příběh.

“Rádi bychom se o přihlášených alejích v novém ročníku dozvěděli ještě o něco více. Pro nás to totiž nejsou “jen” stromy, ale často němí svědci událostí napříč staletími. Stromořadí mohou být samozřejmě i mnohem mladší, ale určitě se najde nějaká zajímavost, která je doprovází. Budeme rádi, když nám nominující pomohou tyto zajímavé příběhy vypátrat a třeba se spojí s místními

kronikáři či pamětníky, kteří mají většinou obdivuhodné místní znalosti,” prozradila k novému ročníku jeho hlavní organizátorka Klára Ondrigová.

V pořadí už dvanáctým rokem bude Arnika hledat nejen celorepublikovou Alej roku 2022, ale také regionální vítězky. Oficiální ukončení nominační fáze bude ve středu 26. 10. 2022 ve 12:00, po zpracování přihlášek se spustí hlasování, které potrvá od 2. 11. 2022 do 11. 1. 2023. Také letos pořadatel ke konci roku odtajní průběh hlasování, nominující to určitě motivuje k tomu, aby té své nejkrásnější aleji pomohli získat další hlasy.

“Připravili jsme také několik novinek. V benefičním e-shopu si lidé mohou nově zakoupit plátěnou tašku Alej roku a podpořit tak naši činnost. Webová stránka ankety je obohacena o základní informace pro lidi, kteří chtějí vysadit nebo zachránit stromy třeba ve svém městě, obci či volně krajině pod záložkami Sázej – Pečuj – Ochraňuj – Porad’ se, a v průběhu léta se na webu navíc objeví mapa všech doposud nominovaných alejí,” doplnila Ondrigová.

Tisková zpráva sdružení ARNIKA

VYŠLO

Kateřina Videnová: O stromech v ulicích

Tato kniha otevírá důležité téma stromů v urbanizovaném prostředí a odkrývá jeho kontexty. Problémem totiž není absence manuálů, jak správně sázet v ulicích stromy. Existuje jich celá řada. Problémem je špatná nebo vůbec žádná zastřešující koncepce a nedostatek koordinace a komunikace.

Kateřina Videnová shromáždila osmnáct úhlů pohledu k dané problematice, ke každému vyzpovídala ochotného a kompetentního člověka a pokusila se všechny odpovědi propojit a kontextualizovat.

Kniha je pro zájemce ke stažení zde: <https://arnika.org/o-stromech-v-ulicich>.

převzato z webu Arniky

Škola občanské iniciativy

V termínu 22.-28. srpna 2022 se uskuteční další ročník [Školy občanské iniciativy \(ŠOI\)](#), kterou opět pořádá Hnutí DUHA, tentokrát ve spolupráci s Advokačním fórem Nadace OSF. Na letošní rok se povedlo zajistit velmi zajímavé lektorské osobnosti, jejichž profily si můžete prohlédnout [ZDE](#).

Jak již z názvu ŠOI vyplývá, jejím účelem je přinášet motivaci, podporu a know-how pro všechny ty, kteří již jsou a nebo chtějí být občansky aktivní. Je určena pro pracovníky a pracovníce z nevládních organizací i neformálních iniciativ, pro dobrovolníky a dobrovolnice, ale i pro ty, kteří o své občanské aktivitě teprve uvažují.

Na ŠOI se prostřednictvím přednášek, debat, praktických workshopů a sdílení příkladů dobré praxe předávají znalosti a zkušenosti, které se týkají vytváření a vedení advokačních občanských kampaní, dosahování systémových změn, práce s médii, týmové spolupráce, fundraisingu apod.

Letošní ročník proběhne v [Apartmánech Dalov](#) a informace o programu, lektorech*kách a přihlašovací formulář naleznete [ZDE](#).

V případě jakýchkoliv dotazů je možné se obrátit na petra.parikova@hnutiduha.cz.

Milan Štefanec

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Masožraví šneci

Pokud si myslíte, že dnešní biologický omyl obsahuje už název opravníku, jste na omylu. Masožraví plži skutečně existují, přestože se to mnoha pozorovatelům hlemýždě zahradního na salátovém listu moc nezdá. Jedním z takových predátorů je oleacína růžová, jejíž záměrné vysazení na Havajských ostrovech mělo nedozírné následky.

Asi nic neilustruje lépe české úsloví „vytloukat klín klínem“, než právě oleacína na Havaji. Tuto původem Severoameričanku sem lidé dovezli kvůli jinému nepůvodnímu plži – oblovce velké, jež se začala masově šířit. Bohulibý záměr na biologickou kontrolu oblovky se ovšem poněkud zvrhl a šnečí predátor se vrhl na místní endemity.

Možná by se mezi havajskými šneky mohlo uchytit úsloví „vytloukat oblovku oleacínou“. Více než padesát druhů původních plžů se toho však kvůli neuváženému lidskému omylu a žravosti oleacíny určitě nedožije.

Jiří Řehounek

Práce českých odborníků rezonuje ve světě. Výsledky jejich analýz jsou alarmující

Závěry analýzy týmu, který vedli společně s německým vědcem Rolandem Weberem odborníci ze sdružení Arnika, [publikované](#) v časopise Emerging Contaminants, dokládají zjištění, jež by zástupce vlád z celé Země nemělo nechat klidnými. Jedny z nejnebezpečnějších toxických látek světa našli v téměř 90 % studovaných lokalitách Asie, Afriky, Evropy, Severní a Jižní Ameriky. Řečeno otevřeně: rakovinotvorné dioxiny a polychlorované bifenylly celosvětově ohrožují lokální zdroje potravin a lidské zdraví.

„Naše studie se zaměřila na místa, která mohla být potenciálně kontaminována [dioxiny](#) a [PCB](#), tedy v blízkosti spaloven odpadu, cementáren, hutí, skládek, sběru elektronického odpadu, chemických závodů a dalších. Analýzy 113 vzorků vajec od domácích slepic ukázaly šokující výsledky. Např. 88 % vzorků vajec bylo nad bezpečnostními limity EU pro dioxiny, jeden vzorek v Ghaně tento limit překročil dokonce 264x, což je nejvyšší kontaminace, která kdy byla zjištěna“ řekl Jindřich Petrlík, poradce IPEN pro dioxiny a odpady, programový ředitel Arniky a hlavní autor studie. *“Pokud malé dítě v této lokalitě sní jedno jediné vejce, vyčerpá tím tolerovatelnou dávku dioxinů na pět let,”* upozornil na nebezpečnost místa německý nezávislý odborník Roland Weber.

Nalezení těchto toxických látek by mělo zalarmovat lidi, ale hlavně vlády na celém světě. Jedná se totiž o takzvané věčné chemikálie - perzistentní organické látky (POPs), které navíc velice snadno překonávají vzdálenosti, putují vodními i vzdušnými proudy po celé planetě, žádné hranice pro ně tedy neexistují. Nerozpouštějí se ve vodě, ale vážou se na živočišné tuky.

“Naléhavě potřebujeme snižovat obsah všech POPs v odpadu. Jejich existence totiž často vede následně ke vzniku a úniku dioxinů či PCB, protože je buďto již obsahují anebo vznikají při jakémkoliv spalování těchto odpadů. Žádáme důslednější implementaci [Stockholmské úmluvy](#), abychom ochránili zdraví obyvatel a životní prostředí před těmito dlouhodobými chemickými hrozbami,” řekl Petrlík, který poukázal i na vzorky odebrané z českých domácích chovů. *“Vzorky vajec z Libiše v sousedství Spolany Neratovice (odebrané Greenpeace v roce 2002) skončily na 40. příčce nejvyšší hodnoty dioxinů. 40. a 43. příčka vajec nejvíce kontaminovaných dioxinům podobnými PCB pak patřily vejcům z Lysé nad Labem (odběr Arnikou v roce 2004) a z obce Pitárne poblíž závodu na recyklaci PVC z kabelů, které jsme odebírali v roce 2017.”*

Toxické látky zvané dioxiny a dioxinům podobné polychlorované bifenylly vznikají jako nechtěný produkt v chemickém průmyslu, spalování odpadů či během dalších průmyslových procesů. Způsobují řadu hormonálních poruch, ischemické choroby srdeční či infarkt, poruchy vývoje dětí, narušení reprodukce a další. Polychlorované bifenylly (PCB) Mezinárodní úřad pro výzkum rakoviny (IARC) označil jako prokázané lidské karcinogeny.

Sdružení Arnika bude na právě začínajícím zasedání Stockholmské a Basilejské úmluvy v Ženevě prosazovat zpřísnění limitů pro zmiňované POPs. Obává se, že Evropská unie bude i nadále prosazovat stejně benevolentní limity, které dle výsledků analýzy nejsou přijatelné, neboť nízké limity povolené v EU způsobují ještě vážnější kontaminaci životního prostředí v rozvojových zemích, kde je kontrola pohybu a likvidace odpadu minimální.

Link na úplné znění studie zveřejněné v Emerging Contaminants:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405665022000166?via%3Dihub>

Tisková zpráva Arniky

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Prales a naučná stezka Hojná Voda (lat: 48.7133, lon: 14.7549)

Hospodaření v lese i dlouhodobý vývoj lesa bez lidských zásahů vám přiblíží naučná stezka Hojná Voda, která prochází jedním z nejstarších chráněných území ve střední Evropě.

Pralesem prochází část trasy naučné stezky Hojná Voda. Na tříkilometrové okružní stezce je rozmístěno 11 informačních tabulí. Dvě z nich informují o Hojnovodském pralese, ostatní se věnují tématům lesního hospodaření. Od hospodářských porostů se prales nejvíce odlišuje výskytem starých, dožívajících i mrtvých stromů. Převažuje buk, doprovázený jedlí, smrkem a javorem klenem. Jejich proměnlivé zastoupení v kombinaci s proměnlivou hustotou porostu a věkovou strukturou vytváří bohatství originálních kompozic.

Lesní porosty v Novohradských horách i v celé ČR jsou z většiny hospodářské. Jejich charakter ovlivňuje cílená hospodářská úprava zaměřená na produkci dřeva při zachování určité úrovně ekologických funkcí jako ochrana půdy, vody, klimatu a biologické rozmanitosti. Přírodní památka Hojná Voda chrání dlouhodobě hospodářsky nevyužívané porosty. Hodnotu zachování přírodního lesa si uvědomil už v polovině 19. století tehdejší majitel novohradského panství Jiří František August Buquoy, a proto v roce 1838 rozhodl o ochraně Žofínského a Hojnovodského pralesa, čímž vznikla první chráněná území ve střední Evropě. Staré až odumřelé stromy s dutinami a trouchnivějším dřevem jsou nenahraditelným životním prostředím pro spoustu druhů živočichů i hub – také v tom spočívá význam ochrany pralesa.

Hojná Voda je východiskem pro výstup na Kraví horu s nádherným výhledem z rozhledny na vrcholu. Na úpatí můžete vstoupit do téměř pralesovité bučiny s bizarními tvary stromů, ve strmých svazích projdete žulovým skalním „městečkem“.

Cestou ze Šejb k východisku naučné stezky stojí za pozornost přírodě blízké lesní porosty podél toku Stropnice. Nenajdete v nich přestárlé stromy, ale naopak vitálně rostoucí patro mladých stromků, které pod korunami dospělých stromů zajišťuje samovolnou obnovu lesa.

Časová náročnost: 3 hodiny

Povaha terénu: Cesta z Hojné Vody je asfaltová a vede převážně po vrstevnici. Cesta ze Šejb vede po lesních cestách se zpevněným povrchem. Naučná stezka podél asfaltové silničky, dobře schůdných lesních pěšin a po zpevněné lesní cestě.

Dostupnost: Lokalita je přístupná po lesních cestách z osady Hojná Voda. Z parkoviště nebo z autobusové zastávky na Hojně Vodě půjdete do kopce po silnici a po 250 m odbočíte doleva mezi parčíkem a kašnou. Na dalším rozcestí u osamělého domku na okraji lesa se dáte doleva. Po asfaltové lesní cestě dojdete až ke studánce u začátku stezky.

Půjdete-li z parkoviště na okraji osady Šejby, odbočte asi po 100 metrech po zpevněné lesní cestě doprava. Na rozcestí u památného Šejbského dubu pokračujte vlevo. Asi po 400 m uhýbá vpravo přes potok spojka k asfaltové lesní cestě – po ní se vydáte vlevo a brzy se octnete u začátku NS.

Na Hojnou Vodu zajíždějí autobusy, v létě také cyklobusy.

Kontakt: Naučnou stezku provozují Lesy České republiky, s.p., Lesní správa Nové Hradky, Vilová čtvrť 198, 373 33 Nové Hradky, e-mail: ls206@lesy.cz

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde: <http://www.enviroskop.cz/?prales-a-naucna-stezka-hojna-voda>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

POZVÁNKY NA AKCE

Vás zvou na 4. z cyklu seminářů Energie pro obce – řešení pro budoucnost

„Jak financovat projekty komunitní energetiky?“

Kdy: v pondělí 27. června 2022 od 13 hodin

Seminář se uskuteční v sále Kavárna centra Riegrova 51 v Českých Budějovicích s možností připojení on-line prostřednictvím Zoom pro vzdálené účastníky.

(Odkaz na přihlášení on-line vám zašleme před konáním akce.)

Jde o poslední z cyklu čtveřice seminářů pro zástupce MAS, starosty a další zainteresované zájemce zaměřené na problematiku **komunitní energetiky**, které připravilo Krajské sdružení MAS Jihočeského kraje ve spolupráci s Callou - Sdružením pro záchranu prostředí. Akce je pořádána v rámci přeshraničního projektu „Energie pro obce – řešení pro budoucnost“ (podpořeno z programu FMP, Interreg Rakousko – Česká republika), projektu „Energetická společenství ve využívání obnovitelných energetických zdrojů“

(podpořené Německou spolkovou nadací pro životní prostředí DBU) a byla také podpořena Jihočeským krajem.

Program:

13,00 – 13,10	Zahájení – Edvard Sequens, Calla
13,10 – 14,10	Aktuální možnosti financování projektů komunitní i komunální energetiky – Jakub Hrbek, Státní fond životního prostředí ČR
14,10 – 14,40	Budoucí formy financování komunitní energetiky – Ondřej Pašek, Hnutí DUHA
14,40 – 15,00	Jak financovat vznik energetických komunit - Jiří Hasman, Národní síť MAS
15,00 – 15,20	Projekt Národní sítě MAS na podporu vytváření komunitních energetických společenstev - Petr Čáp, Národní síť MAS
15,20 – 15,40	Jak na prodej přebytků zelené elektřiny obchodníkům – <i>přednášející v řešení</i> , E.ON
15,40 – 15,50	Vznik a možnosti ENERKOM Růže – Magdalena Chytrová, MAS Sdružení Růže
15,50 – 16,20	Závěrečná diskuse
16,20	Zakončení semináře – Edvard Sequens, Calla

K účasti na 4. semináři se přihlašujte [ZDE](#).

V rámci cyklu proběhly již tyto semináře/webináře (na odkaze najdete prezentace i videozáznamy):

- [Komunitní energetika - domácí podmínky a dobrá zahraniční praxe](#)
- [Komunitní energetika - technologické možnosti a role obcí](#)
- [Komunitní energetika a energetická chudoba](#)

Cyklus seminářů je jednou z aktivit obsáhlejšího projektu, jehož součástí byly i dvě dvoudenní exkurze za příklady dobré praxe (Zlínský kraj – 25.-26. listopadu 2021, Rakousko – 21.-22. června 2022) a budou vytištěny informační materiály pro obce.

Více informací: guthova92@gmail.com, 724 643 050

Exkurze napříč národními parky Šumava a Bavorský les 2022

Zajímá vás, jak se vyvíjí příroda, když se jí nechá prostor a čas? Chtěli byste poznat střeoevropskou divočinu na vlastní oči a kůži a porozumět tomu, v čem je její nedocenitelná hodnota? Zaznamenali jste spory o kácení v národním parku Šumava a chtěli byste se přímo v terénu dozvědět více? Chcete se přesvědčit, zda se les po napadení kůrovcem sám obnovuje?

Pokud odpovídáte ano, přihlaste se na jednu z našich exkurzí. Hnutí DUHA již téměř třicet let aktivně usiluje o kvalitnější ochranu přírody v národním parku. Letos pro vás již potřiadvacáté připravuje několik možností, jak se přiblížit šumavské divočině.

Jedna čtyřdenní, dvě třídenní, dvě víkendové a jedna jednodenní exkurze. **Vždy pod vedením odborného průvodce**, který má bohaté zkušenosti s ochranou šumavské přírody. Pokaždé **do nejvzácnějších míst obou národních parků** včetně těch běžně nepřístupných. Vyberte si některou z nich.

Termíny a místa exkurzí

- 14. - 17. 7. 2022 Šumavskou divočinou vodou a (pra)lesem: Vltava a Mrtvý luh, Boubínský prales, Radvanovický hřbet
- 18. - 21. 8. 2022 Exkurze napříč jižní Šumavou: Plechý, Trojmezenský prales, Vltava a Mrtvý luh, pomezí Vojenského újezdu Boletice
- 20. 8. 2022 Exkurze napříč Modravskými slatěmi
- 2. - 4. 9. 2022 Exkurze napříč Šumavskými pláněmi: Modravské slatě a Ptačí potok
- 24. - 29. 8. 2022 Velká exkurze napříč národními parky Šumava a Bavorský les
- 9. - 11. 9. 2022 Exkurze napříč jižním masivem národního parku Šumava: Plechý, Trojmezenský prales a Smrčina

Další informace na <https://hnutiduha.cz/exkurze>.

V případě dotazů se obraťte na **Marcelu Povolnou**: marcela.povolna@hnutiduha.cz, +420 771 138 018

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 18. 7. 2022 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!